

Co-funded by
the European Union

SSPICE IT!

Sustainability Skills Program for International Catering
operators and Entrepreneurs through Integrated Training

SSPICE IT! - Πρόγραμμα δεξιοτήτων βιωσιμότητας για διεθνείς επιχειρήσεις εστίασης και επιχειρηματίες μέσω ολοκληρωμένης κατάρτισης

Το έργο SSPICE IT! συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+.

Το περιεχόμενο της παρούσας δημοσίευσης αντικατοπτρίζει μόνο την άποψη της κοινοπραξίας SSPICE IT, και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

CIPFP CAMINO DE SANTIAGO
ESCUOLA DE HOSTELERÍA & TURISMO DE LA RÍJUA

Escola Profissional AMAR TERRA VERDE

Υποενότητα 3: Δικαιώματα διατροφής

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	Σχέσεις μεταξύ τροφίμων, ανθρώπων και περιβάλλοντος	
ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	<i>Βιώσιμα τρόφιμα</i>	
ΩΡΕΣ	4	
ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ		
<ol style="list-style-type: none"> Κατανοήστε τη συσχέτιση μεταξύ υγείας και βιώσιμης διατροφής. Να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι την πολυπλοκότητα του συστήματος τροφίμων και τα κοινωνικά ζητήματα που συνδέονται με αυτό. 		
ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		
Θεωρητικό πλαίσιο	Πρακτική	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ανάγνωση ✓ Έρευνα στο διαδίκτυο ✓ Μελέτη περίπτωσης 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διερεύνηση των αιτιών, των μηχανισμών και των συνεπειών των σύγχρονων περιβαλλοντικών ζητημάτων 	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	4
1. ΕΠΙΣΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΗ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ: ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
2. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΤΡΟΦΗ	5
3. ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ	6
Άσκηση: <i>ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΤΡΟΦΗ</i>	7
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	9
1. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ	9
2. ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	10
3. ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	11
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	11

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3: Δικαιώματα διατροφής

1. Επισιτιστική και διατροφική ανασφάλεια: μια ευρωπαϊκή επισκόπηση

Για να είναι υγιής ο άνθρωπος, πρέπει να τρέφεται. Και για να θρέψουν τον εαυτό τους, απαιτούν να είναι διαθέσιμα τρόφιμα σε επαρκή ποσότητα και ποιότητα, σε προσιτή τιμή και αρκετά ποικίλα ώστε να καλύπτουν όλες τις διατροφικές τους ανάγκες για να ζήσουν μια ενεργή και υγιή ζωή. Η επισιτιστική ασφάλεια είναι ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνίες διασφαλίζουν ότι κάθε πολίτης τους έχει την ευκαιρία να καλύψει αυτές τις ανάγκες.¹

Το αντίθετο της επισιτιστικής ασφάλειας είναι η επισιτιστική ανασφάλεια, η οποία νοείται ως αποτέλεσμα κοινωνικών και οικονομικών διαδικασιών που οδηγούν σε έλλειψη διαθεσιμότητας τροφίμων. Το ζήτημα αυτό αποτελεί παγκόσμια ανησυχία, συμπεριλαμβανομένων των δυτικών χωρών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα παγκόσμιας έρευνας του FAO (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών), το 2020, ένας στους τρεις ανθρώπους δεν είχε πρόσβαση σε υγιεινά και θρεπτικά τρόφιμα. Στην τελευταία του έκθεση, το GNAFC (Παγκόσμιο Δίκτυο κατά των επισιτιστικών κρίσεων) παρατηρεί ότι η επισιτιστική ανασφάλεια αυξάνεται παγκοσμίως από το 2017. Η πανδημία COVID-19 έχει επιδεινώσει την κατάσταση αυτή, μεταξύ άλλων και σε χώρες που συνήθως πλήττονται λιγότερο από τον υποσιτισμό, όπως τα κράτη μέλη της ΕΕ, ιδίως στις περιοχές της Μεσογείου, της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης. Μεταξύ 2018 και 2020, συνολικά 59,7 εκατομμύρια άνθρωποι υπέφεραν από μέτρια έως σοβαρή επισιτιστική ανασφάλεια σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Επιπλέον, το 2019, εντός της ίδιας της ΕΕ, εκτιμήθηκε ότι περισσότεροι από τριάντα εκατομμύρια άνθρωποι δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να αγοράζουν ένα ποιοτικό γεύμα κάθε δεύτερη ημέρα, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 6,7% του πληθυσμού.

Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην επισιτιστική φτώχεια ποικίλλουν ανάλογα με το πλαίσιο. Ενώ στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα προβλήματα σχετίζονται και με τις τέσσερις

---

¹ Η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τα Τρόφιμα του 1996 καθόρισε ότι η επισιτιστική ασφάλεια υφίσταται όταν όλοι οι άνθρωποι, ανά πάσα στιγμή, έχουν φυσική και οικονομική πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα για να καλύψουν τις διατροφικές τους ανάγκες και τις διατροφικές τους προτιμήσεις για μια ενεργή και υγιή ζωή. Αυτός ο ευρέως αποδεκτός ορισμός υπογραμμίζει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της επισιτιστικής ασφάλειας, που περιλαμβάνει το επίπεδο και τη σταθερότητα της πρόσβασης και της διαθεσιμότητας τροφίμων, καθώς και την επάρκεια της χρήσης τροφίμων και τη διατροφική κατάσταση.

παραδοσιακές συνθήκες -διαθεσιμότητα, προσβασιμότητα, χρηστικότητα και σταθερότητα των τροφίμων- στις αναπτυγμένες χώρες, τα ζητήματα που σχετίζονται με τα τρόφιμα συνδέονται κυρίως με τις οικονομικές συνθήκες και τη μετατροπή της φτώχειας σε πολυδιάστατο φαινόμενο, καθώς και με τη σωστή αξιοποίηση των τροφίμων. Στις πλούσιες χώρες, τα διατροφικά προβλήματα δεν οφείλονται στην έλλειψη διαθέσιμων πόρων, αλλά μάλλον στην άνιση κατανομή τους. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως το "παράδοξο της έλλειψης μέσα στην αφθονία" (Campiglio and Rovati, 2009²), όπου ορισμένα τμήματα του πληθυσμού δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους παρά την υπεραφθονία τροφίμων στο περιβάλλον τους.

Υπάρχουν κοινωνικές καταστάσεις περιθωριοποίησης που έχουν παρόμοιες συνέπειες σε όλες τις χώρες, οπότε η επισιτιστική ανασφάλεια μπορεί να διαφέρει ως προς την ποσότητα και τον αριθμό των ατόμων που πλήττονται, αλλά δεν διαφέρει ως προς την ποιότητα. Υπάρχουν παντού νοικοκυριά και ηλικιακές ομάδες που βρίσκονται συνεχώς σε κίνδυνο, όπως οι απομονωμένες μητέρες, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε ζητήματα όπως η καχεκτική ανάπτυξη και τα λιποβαρή παιδιά. Καταστάσεις όπως ο ουκρανικός πόλεμος, που οδηγούν τον πληθωρισμό και τις τιμές των τροφίμων σε όλη την Ευρώπη, επηρεάζουν την ικανότητα των ανθρώπων να αγοράζουν τρόφιμα και αυξάνουν ιδιαίτερα την πίεση στα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα. Στην ουσία, η επισιτιστική ανασφάλεια είναι βασικά ένα κοινωνικοοικονομικό πρόβλημα.

2. Δικαίωμα στην τροφή

Ως απάντηση σε αυτές τις καταστάσεις ανισότητας, προέκυψε η έννοια του "**δικαιώματος στην τροφή**". Ορίζεται από την CESC (Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων, όργανο του ΟΗΕ) ως εξής: *"Το δικαίωμα σε επαρκή τροφή πραγματοποιείται όταν κάθε άνδρας, γυναίκα και παιδί, μόνος του ή σε κοινότητα με άλλους, έχει ανά πάσα στιγμή φυσική και οικονομική πρόσβαση σε επαρκή τροφή ή σε μέσα για την προμήθειά της."*³

Αν και η συζήτηση για το Δικαίωμα στην Τροφή χρονολογείται από πολύ παλιά, τα τελευταία χρόνια, το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να έχει πρόσβαση σε υγιεινά και θρεπτικά τρόφιμα επιβεβαιώνεται όλο και περισσότερο, σύμφωνα με το δικαίωμα στη σωστή διατροφή και το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να μην υποφέρει από πείνα. Το

² Campiglio L., Rovati G. (2009). *La povertà alimentare in Italia: prima indagine quantitativa e qualitativa*. Guerini e associati, Μιλάνο.

³ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (CESC), *Γενικό σχόλιο αριθ. 12: Το δικαίωμα σε επαρκή διατροφή (άρθρο 11 του Συμφώνου)*, 12 Μαΐου 1999, διαθέσιμο στη [διεύθυνση: https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html](https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html).

2015, τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν **την Ατζέντα 2030**, όπου ο δεύτερος στόχος είναι "Βιώσιμη Ανάπτυξη - Μηδενική Πείνα έως το 2030", με τον φιλόδοξο στόχο να τερματιστεί η παγκόσμια πείνα έως το 2030.

Σχ. 4 - Λογότυπο του SDG2 του ΟΗΕ

Το "δικαίωμα στην τροφή" είναι διαφορετικό από το "δικαίωμα στη σίτιση". Είναι το δικαίωμα να τρέφεται με αξιοπρέπεια και **χωρίς να δημιουργεί εξάρτηση**. Οι ατομικές ανάγκες πρέπει και μπορούν να καλυφθούν μέσω ατομικών προσπαθειών και ατομικών και συλλογικών πόρων, πράγμα που σημαίνει ότι όλοι πρέπει να έχουν τις προϋποθέσεις που τους επιτρέπουν να παράγουν τρόφιμα ή/και να αγοράζουν τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε γη, σπόρους, νερό, χρήματα, αγορές και άλλα.

Το δικαίωμα στην τροφή **είναι ένα δικαίωμα χωρίς αποκλεισμούς**, που περιλαμβάνει όχι μόνο το δικαίωμα σε ένα ελάχιστο θερμιδικό και θρεπτικό μερίδιο, αλλά και όλα τα διατροφικά στοιχεία που χρειάζεται ένα άτομο για μια ενεργή και υγιή ζωή, μαζί με τα μέσα για την πλήρη απόκτησή τους. Πρόκειται **για ένα ανθρώπινο δικαίωμα** που είναι αλληλοεξαρτώμενο, αλληλένδετο και αδιαίρετο από άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η ζωή, το νερό, η στέγαση, η πληροφόρηση κ.λπ. Είναι σημαντικό ότι είναι **ένα δικαίωμα που δεν είναι διαπραγματεύσιμο**.

3. Πέρα από την Ευρώπη: Η έννοια της διατροφικής κυριαρχίας

Περίπου την ίδια εποχή με την Παγκόσμια Διάσκεψη του FAO για τα τρόφιμα το 1996, το παγκόσμιο κίνημα των αγροτών και των ανθρώπων της υπαίθρου, Via Campesina, διακήρυξε ότι **η διατροφική κυριαρχία** είναι η θεμελιώδης προϋπόθεση για την πραγματική διατροφική ασφάλεια και ότι το δικαίωμα στην τροφή μπορεί να αποτελέσει το εργαλείο για την επίτευξή της (έγγραφο WFS 96/3, FAO, Ρώμη, 1996). Σήμερα, η Διατροφική κυριαρχία αναγνωρίζεται στο εθνικό και διεθνές δίκαιο, αν και με ορισμένους περιορισμούς (π.χ., *αρπαγή γης*).

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη Nyeleni 2007, "*η διατροφική κυριαρχία είναι το δικαίωμα των λαών σε υγιεινά και πολιτισμικά κατάλληλα τρόφιμα που παράγονται με κοινωνικά δίκαιες, οικολογικά ορθές και βιώσιμες μεθόδους, καθώς και το συλλογικό τους δικαίωμα να καθορίζουν τις δικές τους πολιτικές, στρατηγικές και συστήματα παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης τροφίμων*".⁴ Στοχεύει στη μετατόπιση του ελέγχου του διατροφικού συστήματος από τις εταιρείες και τους θεσμούς της αγοράς (που σήμερα το ελέγχουν σε μεγάλο βαθμό) στους τοπικούς πληθυσμούς που παράγουν και καταναλώνουν αυτά τα τρόφιμα. Η διατροφική κυριαρχία θεωρείται γενικά ως μια έννοια που προωθεί ένα εναλλακτικό μοντέλο γεωργίας και αλιείας, εμπορίου και πολιτικών αγοράς μέσω πρακτικών που εξασφαλίζουν **ασφαλή και βιώσιμα τρόφιμα** μακροπρόθεσμα, τόσο από άποψη υγείας όσο και από περιβαλλοντική άποψη.

Αν και η έννοια της Διατροφικής Κυριαρχίας δεν είναι χωρίς κριτική, δείχνει ότι μπορούν να υπάρξουν και άλλες προσεγγίσεις στα τοπικά και παγκόσμια συστήματα τροφίμων, που δίνουν έμφαση σε άλλες αρχές εκτός από την επιδίωξη του κέρδους. Όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, η έννοια της βιώσιμης διατροφής ευθυγραμμίζεται με τον στόχο να γίνει η τροφή προσιτή σε όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους με κοινωνικά δίκαιο και περιβαλλοντικά υπεύθυνο τρόπο.

Άσκηση: Αύξηση της ευαισθητοποίησης για το Δικαίωμα στην Τροφή	
Προσπαιτούμενα	Βασική κατανόηση του δικαιώματος στην τροφή και των ζητημάτων επισιτιστικής ανασφάλειας. Μικρή γνώση των στρατηγικών επικοινωνίας και των εκστρατειών ευαισθητοποίησης του κοινού.
Χρόνος	2 ώρες

⁴ Nyéléni. (2007). *Διακήρυξη της Nyéléni*. Ανακτήθηκε από

Εργαλεία	Υπολογιστής με σύνδεση στο διαδίκτυο Χαρτί, μαρκαδόροι ή ψηφιακά εργαλεία για το σχεδιασμό οπτικών μέσων
Στόχοι	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάπτυξη της δημιουργικότητας, των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και της κοινωνικής δέσμευσης για την αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών ζητημάτων. 2. Ενθαρρύνετε τους εκπαιδευομένους να σκεφτούν το δικαίωμα στην τροφή και την επισιτιστική ανασφάλεια.
Οδηγίες	
<p>1. Ομαδική ή προσωπική εργασία: Δημιουργία καμπάνιας</p> <p>Θα εργαστείτε ομαδικά ή μόνοι σας (ανάλογα με τις οδηγίες του καθηγητή σας) για να σχεδιάσετε μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης που θα εστιάζει σε μια συγκεκριμένη πτυχή του δικαιώματος στην τροφή. Παραδείγματα θεμάτων : Καταπολέμηση της πείνας, Πρόσβαση σε υγιεινά και ποιοτικά τρόφιμα, Μείωση των αποβλήτων τροφίμων, Ίση πρόσβαση στη διατροφή για όλους...</p> <p>2. Κατευθυντήριες γραμμές για την εκστρατεία: Κάθε ομάδα (ή μαθητής) αναλαμβάνει να δημιουργήσει τα ακόλουθα στοιχεία για την εκστρατεία της:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σλόγκαν: Ένα σύντομο και εντυπωσιακό μήνυμα που αντικατοπτρίζει το κύριο θέμα της εκστρατείας σας. • Οπτική: Μια αφίσα, ένα βίντεο ή άλλες μορφές οπτικών μέσων που μεταφέρουν το μήνυμα της εκστρατείας με σαφή και ελκυστικό τρόπο. <p>3. Παρουσιάσεις στην τάξη:</p> <p>Κάθε ομάδα (ή μαθητής) θα παρουσιάσει την εκστρατεία της στην τάξη. Η παρουσίαση θα πρέπει να περιλαμβάνει το σύνθημα, οπτικό υλικό, εξηγώντας γιατί πρέπει να ασχοληθούμε με αυτό το θέμα και γιατί επιλέξατε αυτό το σχέδιο ευαισθητοποίησης.</p> <p>4. Ψηφοφορία για την εκστρατεία με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο :</p> <p>Αφού όλες οι ομάδες παρουσιάσουν τις καμπάνιες τους, θα ψηφίσετε την καμπάνια που θεωρείτε πιο εντυπωσιακή.</p>	

Παραρτήματα

1. Περαιτέρω αναγνώσματα

Γενικά έγγραφα:

- ✓ Τι είναι η κλιματική αλλαγή; Από τα Ηνωμένα Έθνη - μια ωραία εισαγωγή για το θέμα της κλιματικής αλλαγής: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change>
- ✓ "Η κατάσταση της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατροφής στον κόσμο το 2023" του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών - ενημέρωση για την παγκόσμια πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων για την εξάλειψη της πείνας και όλων των μορφών υποσιτισμού: <https://www.fao.org/3/CC3017EN/online/CC3017EN.html>
- ✓ "Ο άνθρωπος και το περιβάλλον: Stehr - Μια ιστορία των μεταβαλλόμενων σχέσεων μεταξύ ανθρώπου και φύσης και της αντίληψης του ανθρώπου γι' αυτήν.
- ✓ "Μια άβολη αλήθεια" του Davis Guggenheim - μια ταινία ντοκιμαντέρ που εκθέτει ότι ευαισθητοποιεί για τη ρύπανση και την κλιματική αλλαγή που προκαλείται από τον άνθρωπο.
- ✓ "Les algues vertes (Τα πράσινα φύκια)" του Pierre Jolivet - μια γαλλική ταινία που δείχνει τις επιπτώσεις της βιομηχανοποιημένης γεωργίας και των φυτοφαρμάκων/εντομοκτόνων στη Βρετανία.
- ✓ "Τι είναι η κλιματική αλλαγή; | Start Here" του Al Jazeera English, ένα επτάλεπτο βίντεο στο YouTube που εξηγεί τα βασικά στοιχεία της κλιματικής αλλαγής.

Μη κερδοσκοπικές οργανώσεις:

- ✓ Greenpeace: Παρέχει άρθρα σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τις ανθρώπινες ζημιές στο περιβάλλον. Καταπολέμηση της καταστροφής των οικοσυστημάτων, των ορυκτών πηγών ενέργειας σε όλο τον κόσμο.
- ✓ Oxfam International: Oxfam: Παραγωγή πόρων για την κλιματική αλλαγή και τις καταστροφές και τις διατροφικές ανισότητες. Προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- ✓ Φίλοι της Γης Ευρώπη: αγωνιζόμαστε για κοινωνική και περιβαλλοντική δικαιοσύνη και ισότιμη πρόσβαση στα ιδρύματα, αποτρέποντας παράλληλα οικολογικές καταστροφές.
- ✓ Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών.

Ντοκιμαντέρ:

- ✓ Επισιτιστική ασφάλεια - ένα αυξανόμενο δίλημμα (ντοκιμαντέρ): ένα ντοκιμαντέρ 30 λεπτών που ασχολείται με το μέλλον της γεωργίας, την παραγωγή τροφίμων καθώς και τις ανησυχίες για την αειφορία και την κυριαρχία.
- ✓ Ανθρώπινες επιπτώσεις στο περιβάλλον : Μια λίστα αναπαραγωγής σύντομων βίντεο που διερωτώνται για τις συνέπειες της ανθρώπινης δραστηριότητας στον πλανήτη μας.
  - Άλλα βίντεο από το National Geographic σχετικά με την κλιματική αλλαγή μπορείτε να βρείτε εκεί.

2. Γλωσσάριο

FAO: Ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) είναι ένας εξειδικευμένος οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που ηγείται των διεθνών προσπαθειών για την καταπολέμηση της πείνας και τη βελτίωση της διατροφής και της επισιτιστικής ασφάλειας.

Green Deal: Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η οποία εγκρίθηκε το 2020, είναι ένα σύνολο πολιτικών πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με πρωταρχικό στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) κλιματικά ουδέτερη το 2050.

HLPE: ΗΛΡΕ σημαίνει Ομάδα Εμπειρογνομόνων Υψηλού Επιπέδου για την Επισιτιστική Ασφάλεια και τη Διατροφή, η οποία είναι μια επιστημονική ομάδα που συστάθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη για να παρέχει καθοδήγηση και συστάσεις πολιτικής σε θέματα επισιτιστικής ασφάλειας και διατροφής.

ΟΗΕ: Τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός του οποίου οι δηλωμένοι σκοποί είναι να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, να αναπτύξει φιλικές σχέσεις μεταξύ των εθνών, να επιτύχει διεθνή συνεργασία και να χρησιμεύσει ως κέντρο για την εναρμόνιση των δράσεων των εθνών.

WWF: Το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) είναι μια διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα την Ελβετία, η οποία ιδρύθηκε το 1961 και δραστηριοποιείται στον

τομέα της διατήρησης της άγριας φύσης και της μείωσης των ανθρωπίνων επιπτώσεων στο περιβάλλον.

3. Ευχαριστίες

Είμαστε ευγνώμονες στους Agathe Bausson, Quentin Giret, Jeremiah Lahesa Vega και Xavier Rodrigues, από την POUR LA SOLIDARITÉ-PLS, για τη χρήσιμη συμβολή τους στη συγγραφή αυτής της ενότητας.

4. Βιβλιογραφία

Burlingame, B., Dernini, S. (Eds.). (2010). *Βιώσιμη διατροφή και βιοποικιλότητα: Κατευθύνσεις και λύσεις για την πολιτική, την έρευνα και τη δράση. Πρακτικά του διεθνούς επιστημονικού συμποσίου Biodiversity and Sustainable Diets United Against Hunger*, Nutrition and Consumer Protection Division, FAO, ανακτήθηκε από <https://www.fao.org/3/i3004e/i3004e.pdf>.

Campiglio L., Rovati G. (2009). *La povertà alimentare in Italia: prima indagine quantitativa e qualitativa*. Guerini e associati, Μιλάνο.

Clark, M. A., Springmann, M., Hill, J., Tilman, D., & Fraser, H. (2020). Οι εκπομπές του παγκόσμιου συστήματος τροφίμων θα μπορούσαν να αποκλείσουν την επίτευξη των στόχων 1,5° και 2°C για την κλιματική αλλαγή. *Science*, 370(6517), 705-708. Ανακτήθηκε από: <https://www.science.org/doi/full/10.1126/science.aba7357>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), *Πακέτο για το κλίμα και την ενέργεια*, ανακτήθηκε από https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/2020-climate-energy-package_en.

European Parliament (May 4, 2023), *Pacte Vert : la voie vers une UE durable et climatiquement neutre*, ανακτήθηκε από https://www.europarl.europa.eu/news/fr/headlines/society/20200618STO81513/le-pacte-vert-pour-une-ue-durable-et-climatiquement-neutre?at_campaign=20234-Green&at_medium=Google Ads&at_platform=Search&at_creation=Sitelink&at_goal=TR_G&at_audience=le_pacte_vert&at_topic=Green_Deal&gclid=CjwKCAjwu4WoBhBkEiwAojNdXpCvZ7Kaob7oRW2TUIHehMCNF7eWFodNvBd6mesL8MZm2GnvnP42QxoCzjcQAvD_BwE

Eurostat (2021), *Incapacité à s'offrir un repas comportant de la viande, du poulet ou du poisson (ou un équivalent végétarien) un jour sur deux - enquête EU-SILC*, ανακτήθηκε από <https://bit.ly/3yBDp10>

FAO (2021), *Η κατάσταση της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατροφής στον κόσμο 2021. Κεφάλαιο 2 επισιτιστική ασφάλεια και διατροφή σε όλο τον κόσμο*, ανακτήθηκε από <https://bit.ly/3t3y1T2>.

FAO (2021), *Η κατάσταση της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατροφής στον κόσμο 2021. Annex 1a statistical tables to chapter 2*, consulté sur <https://bit.ly/3zx2uwp>

GNAFC (2021), *Παγκόσμια έκθεση για τις επισιτιστικές κρίσεις. Κοινή ανάλυση για καλύτερες αποφάσεις*, ανακτήθηκε από <https://bit.ly/3DssUkp>, σ. 19.

Gonzalez Fischer C., Garnett T. (2016) *Πιάτα, πυραμίδες, πλανήτης Εξελίξεις στις εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για την υγιεινή και βιώσιμη διατροφή: αξιολόγηση της κατάστασης*. Food and Agriculture Organization of the United Nations and The Food Climate Research Network at The University of Oxford. Ανακτήθηκε από την [ιστοσελίδα](https://www.fao.org/3/I5640E/i5640e.pdf) <https://www.fao.org/3/I5640E/i5640e.pdf>.

HLPE. (2020). *Επισιτιστική ασφάλεια και διατροφή: οικοδόμηση μιας παγκόσμιας αφήγησης προς το 2030 (Έκθεση αριθ. 15)*. Ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή της Επιτροπής για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Ανακτήθηκε από <https://www.fao.org/3/ca9731en/ca9731en.pdf>

HLPE (Σεπτέμβριος 2020), *Impacts of COVID-19 on food security and nutrition: developing effective policy responses to address the hunger and malnutrition pandemic*, retrieved from <https://bit.ly/2WDQKbQ>, p.4.

Katz D., Meller, S. (2014), *Can We Say What Diet Is Best for Health?* Annual Review of Public Health; 35:1, 83-103, ανακτήθηκε από <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24641555/>.

Nyéleni. (2007). *Διακήρυξη της Nyéleni*. Ανακτήθηκε από <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>.

Oxfam France (September 15, 2022), *Vers une augmentation croissante du nombre de "refugiés climatiques"*, retrieved from <https://www.oxfamfrance.org/migrations/vers-une-augmentation-croissante-du-nombre-de-refugies-climatiques/>

Oxfam International, *Changement climatique : cinq catastrophes naturelles qui demandent une action d'urgence*, ανακτήθηκε από <https://www.oxfam.org/fr/changement-climatique-cinq-catastrophes-naturelles-qui-demandent-une-action-durgence>.

Sechier T., (October 13, 2022), *Près de 70% des animaux sauvages ont disparu en 50 ans, d'après le WWF*, France bleu, ανακτήθηκε από <https://www.francebleu.fr/infos/environnement/69-des-animaux-sauvages-ont-disparu-en-50-ans-d-apres-le-wwf-1665637844>

Simon F., (September 7, 2023), *La prochaine Commission se concentrera sur la mise en œuvre des politiques climatiques, un haut fonctionnaire de l'UE*, Euractiv, ανακτήθηκε από <https://www.euractiv.fr/section/energie-climat/news/la-prochaine-commission-se-concentrera-sur-la-mise-en-oeuvre-des-politiques-climatiques-selon-un-haut-fonctionnaire-de-lue/>

The Economist (2020), *Global Food Security Index*, ανακτήθηκε από <https://bit.ly/2V3AUab>.

Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (CESCR) (12 Μαΐου 1999), *Γενικό σχόλιο αριθ. 12: Το δικαίωμα σε επαρκή διατροφή (άρθρο 11 του Συμφώνου)*, ανακτήθηκε από: <https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html>

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών και Διεθνής Επιτροπή Πόρων (2010). *Αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης και της παραγωγής: Προϊόντα και υλικά προτεραιότητας - Περίληψη*. <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/8572>.

Van Dooren C., Marinussen M., Blonk H. et al. (2014), *Exploring dietary guidelines based on ecological and nutritional values: A comparison of six dietary patterns*, Food Policy, Vol. 44. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2013.11.002>.

WWF Γερμανία & WWF Food Practice. (2020, Αύγουστος). *ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ NDCS ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ*: Ανακτήθηκε από https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_ndc_food_final_low_res.pdf.